

8 § Svar på interpellationerna 2007/08:42 och 63 om situationen i Turkiet och det spända läget mellan Turkiet och irakiska Kurdistan

Anf. 32 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Fredrik Malm och Jacob Johnson har i separata interpellationer ställt ett antal frågor som berör vad jag avser att göra för att Turkiet inte ska intervensera militärt i norra Irak, samt vad jag avser att göra för att främja en utveckling där Turkiet fullt respekterar de etniska minoriteternas rättigheter. Jag väljer att besvara båda interpellationerna i ett sammanhang.

Den akuta bakgrunden till den kris vi nu diskuterar är att organisationen PKK – av oss tydligt och klart stämplad som en terroristorganisation – under den senaste tiden uppenbart trappat upp sin verksamhet i Turkiet.

Det handlar då inte bara om de attentat i gränsområdena mot Irak som uppenbarligen i huvudsak skett av terroristgrupper som infiltrerat över gränsen. Planer för stora terroristattacker har kunnat stoppas i såväl Ankara som Istanbul. Bara i år har över 100 personer dödats som en direkt följd av PKK:s handlingar.

Låt oss vara klara: inget annat europeiskt land har drabbats så hårt av terror under senare år som Turkiet.

Att PKK på detta sätt trappat upp sin terroristverksamhet tror jag ska ses mot bakgrund inte minst av de stora framsteg som gjorts när det gäller kurdernas rättigheter och ställning i Turkiet som ett resultat av bland annat landets successiva steg mot ett kommande medlemskap i Europeiska unionen.

Premiärminister Erdogan har sagt att den kurdiska frågan bara kan lösas med demokratiska medel, och i sommarens val fick hans AK-parti ett tydligt starkare stöd i de sydöstra delarna av Turkiet än vad traditionellt kurdiskt orienterade partier fick. Den nyvalde presidenten Guls första resa gick symboliskt nog till landets sydöstra delar.

Att stora framsteg gjorts innebär dock inte att det inte skulle finnas mycket som återstår att göra. Det är inte minst mot denna bakgrund som Sverige så tydligt stöder de turkiska EU-ansträngningarna.

I Irak åtnjuter de tre nordliga provinserna ett relativt långtgående regionalt självstyre i enlighet med den nya grundlag som antogs efter folkomröstningen hösten 2005, vilket för den huvudsakligen kurdiska befolkningen i norra Irak jämfört med förtrycket under Saddam Husseins regim har inneburit nya möjligheter att inom Iraks ramar utvecklas i fred och säkerhet.

Inom ramen för våra ansträngningar att utveckla relationerna med Irak vill vi på ett påtagligt sätt utveckla relationerna med dess kurdiska delar i syfte att på olika sätt stödja denna utveckling.

Inledningsvis var detta en utveckling som möttes av betydande misstro i Turkiet. Även om det fortfarande finns betydande rester av denna är det mitt intryck att det håller på att ske en förändring av attityder. Utvecklingen i den irakiska regionen Kurdistan är till mycket stor del beroende av kommunikationer med och genom Turkiet. De ekonomiska förbindelserna växer mycket starkt.

Det finns också en växande insikt om att ett konstruktivt förhållande mellan Turkiet och Irak, inklusive den irakiska regionen Kurdistan såväl skulle gagna Iraks territoriella integritet som skapa nya broar av stabilitet och förståelse i en annars instabil region.

Jag tror inte det är en alltför djärv gissning att säga att även detta är en utveckling som PKK vill bryta. Även här kan finnas ett motiv till den upptrappade terrorismen.

Den upptrappade och våldsamma terrorismen kan i grunden bara bekämpas med fortsatta politiska och ekonomiska reformer i Turkiet som en del i en historisk försoningsprocess som alldeles självklart måste omfatta relationerna också mellan Turkiet och den irakiska regionen Kurdistan.

Det är min förhoppning att beslutsfattare såväl i Ankara som i Bagdad och Erbil ska hantera dagens akuta kris med denna långsiktiga insikt för ögonen.

Det primära ansvaret för att konkret bekämpa terrorister baserade och verksamma i Irak ligger alldeles självklart på de irakiska myndigheterna, inklusive den kurdiska regionala regeringen. Det är uppenbart att de inte tillräckligt väl levt upp till sina åtaganden i dessa hänseenden. I den mån de anser sig behöva internationell hjälp för detta har de självfallet möjlighet att begära sådan.

Det är inte svårt att förstå de känslor som ligger bakom den turkiska militära uppladdning som nu sker. Samtidigt borde dock erfarenheten från tidigare turkiska militära operationer i norra Irak mana till stark återhållsamhet. Framgångarna har ofta varit kortsiktiga. Den långsiktigt alldeles avgörande reform-, utvecklings- och försoningsprocess jag talat om skulle riskera att allvarligt försvåras vid omfattande ensidiga operationer in i norra Irak.

Det är mot denna bakgrund som vi i Europeiska unionen uppmanat till politisk dialog.

Ministermötet med Iraks grannstater i Istanbul i början av november erbjuder en av många möjligheter i detta avseende. Jag har också med tillfredsställelse noterat uttalanden av Iraks president Talibani med starka fördömanden av PKK och dess verksamhet, samt Turkiets utrikesminister Babacans resa till Bagdad.

Jag kan försäkra att vi kommer att vara fortsatt starkt engagerade även i dessa viktiga frågor i sydöstra Europa.

Anf. 33 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Först och främst vill jag tacka för svaret och att vi får möjlighet att diskutera den här viktiga frågan i dag, trots att det är stämmotider och annat.

Jag noterar att utrikesminister Carl Bildt i slutet av sitt interpellationssvar slår fast att "den långsiktigt alldeles avgörande reform-, utvecklings- och försoningsprocess jag talat om skulle riskera att allvarligt försvåras vid omfattande ensidiga operationer in i norra Irak".

Detta är ett mycket viktigt klargörande, menar jag. Det tolkar jag som att den svenska regeringens position överensstämmer med EU-kommissionens president José Manuel Barossos och den amerikanska administrationens i Vita huset deklARATIONER, nämligen att Turkiet måste söka en diplomatisk och politisk lösning och inte genomföra en militär offensiv in i Kurdistan–Irak.

Vi är givetvis alla angelägna om att en konstruktiv utveckling ska kunna ske på flera områden. Det handlar om demokratiska reformer i Turkiet. Det handlar om fortsatta förhandlingar med EU. Det handlar om möjligheten till fred i Irak. Det handlar om en fortsatt positiv utveckling i Kurdistan–Irak. Det handlar om ökat ekonomiskt utbyte. Det handlar om skydd för civilbefolkningen.

Problemet är ju att i dag äventyras allt detta av den turkiska militärens massiva mobilisering längs gränsen. En omfattande militär operation kan åter sätta regionen i brand. Den kan fälla den första brickan i ett dominospel där ingen kan förutse konsekvenserna.

Sedan Irakkriget 2003 har Turkiet spelat en ekonomiskt positiv roll för utvecklingen i norra Irak, men en politiskt mycket destruktiv roll. I stället för att söka en dialog med kurderna i

Irak har Turkiet skjutit dem ifrån sig genom återkommande hot om militär invasion och ett mycket högt tonläge i fråga om Karkuk.

Detta har besvarats kurdiska ledare i Irak, främst av Messoud Barzani, men generellt sett måste ändå medges att den kurdiska regionala regeringen KRG har hållit en lägre profil än vad Turkiet har gjort. Turkiet har därmed skapat en fiendskap med kurderna i Irak som ökar deras stöd för PKK.

Fru talman! I Carl Bildts svar nämns tyvärr ingenting om de systematiska förföljelser som den kurdiska befolkningen i Turkiet under årtionden har utsatts för. Det förvånar mig en aning eftersom det är en central aspekt för att också förstå vad som sker i dag. Det har skett förbättringar, men den positiva utvecklingen överdrivs ofta. Dessutom, vilket är än värre, tas den positiva utvecklingen ibland till intäkt för att inte ställa ytterligare krav på Turkiet. Det finns alltså en risk för att reformtrycket minskar när man hela tiden hänvisar till uppnådda reformer som vi vet finns på papperet men som inte alltid gäller i praktiken.

Även de positiva förändringar som har skett äventyras givetvis vid en turkisk invasion. Dessa förändringar kan mycket snabbt rullas tillbaka. Ett nytt krig piskar upp stämningar på båda sidor i Turkiet. Vi har till och med sett hur vice premiärministern i Turkiet nu har beordrat landets medier att idka själv censur därför att den turkiska armén inte ska framstå som svag – man säger uttryckligen så – och därför att man inte vill piska upp stämningar som också innebär att man attackerar enskilda kurder i landet, vilket också har skett.

Jag vill därför betona vikten av att utrikesminister Carl Bildt i Sveriges bilaterala relationer med Turkiet och även genom vårt medlemskap i EU höjer profilen i denna mycket centrala fråga för att vi ska kunna undvika en regional stor konflikt och för att den politiska processen och dialogen ska kunna fortsätta. Det kommer alla parter att vinna på.

Anf. 34 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Jag har liksom Fredrik Malm interpellat utrikesministern om situationen i Turkiet och det spända läget vid gränsen till irakiska Kurdistan.

I sitt svar skriver Carl Bildt bland annat att Turkiet är den europeiska stat som drabbats mest av terror under de senaste åren. Här kan man notera att utrikesministern anser att Turkiet är en europeisk stat. Det är väl mer korrekt att säga att Turkiet är ett land som delvis ligger i Europa men som ligger i förhandlingar om ett inträde inte i Europa utan i EU. Det är en förhandling som ser ut att kunna ta lång tid med tanke på brister i Turkiets demokrati, behandlingen av kurderna och andra nationella minoriteter, Cypernfrågan med mera.

Jag kan hålla med om att terror tyvärr är relativt sett mycket vanligt i Turkiet. Men utrikesministern ger en enögd bild, och han nämner endast den terror som PKK anklagas för och även säkert i vissa fall är ansvarig för. Men terrorns förekomst är inte begränsad till PKK. Det finns även turknationalistisk terror. Ett exempel är mordet på journalisten Hrant Dink i början av detta år, och det finns även islamistisk fundamentalistisk inspirerad terror i Turkiet. Det är alltså inte bara PKK som ska utpekas som terrorister. Även turknationalisterna ska utpekas. Dessa är dock mer underjordiskt organiserade och har förankring i det som går under beteckningen "den djupa eller mörka staten".

Att den djupa staten finns inom militären är inte precis någon hemlighet. Exempelvis lyckades befolkningen i Turkiet för något år sedan ta fast en terrorist som placerat en bomb på en lekplats. Det visade sig att det inte var några vanliga terrorister utan att förövarna tillhörde polis- och säkerhetstjänsten.

Ett annat exempel kunde man läsa om i en turkisk tidning där en major berättade att han varit med om operationer utklädd till kurd.

Omfattande mediekampanjer, med den stora tidningen Hürriyet i spetsen, drivs i dag i Turkiet riktade mot kurderna, mot PKK och för att Turkiet ska gå in i irakiska Kurdistan.

Dessa kampanjer drabbar också den kurdiska parlamentsgruppen hårt. När de politiska spänningarna och förtrycket av kurderna ökar utgör de kurdiska parlamentsledamöterna inget undantag. De kan berövas sin immunitet och fängslas. Det har tidigare inträffat och kan hända igen.

I dag är, som sagt var, de antikurdiska stämningarna i Turkiet i det närmaste hysteriska, och den stora tidningen Hürriyet går längst fram, och det finns andra som följer efter.

Då kan man fråga sig: Finns det någon kurdisk motsvarighet till Hürriyet? Nej, varenda liten pamflett på kurdiska som kommer ut leder till husarrest, fängelsevistelser, åtal, trakasserier med mera.

I de fall man inte kommer åt oppositionella krafter med hjälp av juridiken löper även fredliga kurdaktivister risk att drabbas av Hrant Dinks öde.

Ett exempel på förföljelserna av kurderna är en svensk medborgare av kurdiskt ursprung i turkisk husarrest med reseförbud, Hassan Akbaj. Vilket är hans brott? Han har suttit fyra fem månader i husarrest. Han har beskyllts för att vara PKK-are, men myndigheterna kan inte belägga det. Det brott han begått är att han skrivit texter varav mest poesi på kurdiska. Det som han skriver är för övrigt inte politik utan naturlyrik. Regimer som sätter poeter i fängelse ger jag inte mycket för.

Anf. 35 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag ger Jacob Johnson rätt så till vida att jag i detta interpellationssvar inte har tecknat hela bilden av vare sig Turkiet eller regionen i dess helhet. Samtidigt måste jag nog säga att Jacob Johnson inte heller har gjort det, och en del av det som han säger ligger väl på den andra kanten av denna debatt. Han säger att det inte kommer ut några kurdiska tidningar. I Istanbul utkommer en tidning på kurdiska, och jag undrar om det inte till och med är dagligen, där man som ett stående inslag har proklamationer från den fängslade PKK-ledare Öcalan som låter meddela – diktera – dessa proklamationer som publiceras varje vecka plus att man hyllar martyrer, vilket råkar vara PKK-terrorister som har omkommit i olika typer av operationer. Det är en yttrandefrihet som i dessa delar var fullständigt otänkbar för några år sedan och som till och med i ljuset av vad som föregår i andra länder där man har att bekämpa terrorism framstår som anmärkningsvärd och hedervärd.

Det som vi nu har att diskutera är den akuta situationen som har uppkommit på grund av att PKK efter en vapenvila under ett antal år – efter arresteringen av Öcalan, tidigare ca 40 000 döda, därefter vapenvila – sedan i maj i år alldeles uppenbart har trappat upp mycket kraftigt. Då har man alldeles uppenbart huvudsakligen trappat upp operationer som är baserade i norra Irak. Det som vi har sett under de senaste veckorna är inte enstaka terroristoperationer, utan det är rätt omfattande operationer över gränsen då man attackerar olika turkiska positioner och byar. Det är inte en enstaka självmordsbombare eller terrorist, utan det är militära formationer som går över gränsen. Att detta orsakar en reaktion är väl kanske inte så förvånande. Till och med rätten till självförsvar enligt folkrätten skulle förmodligen kunna åberopas i detta fall. Då vädjar vi i alla fall till politiska lösningar.

Turkiet har rätt att försvara sig. Det är ingen tvekan om den saken. Varje nation skulle ha rätt att försvara sig i detta läge. Men vi vädjar om politiska lösningar därför att den långsiktiga försoningsprocessen mellan turkar och kurder inne i Turkiet gentemot Irak är så betydelsefull. Och vi har sett så stora framsteg, enligt min mening både i reformprocessen i Turkiet och i de ekonomiska förbindelserna. Ekonomin i norra Irak är beroende av turkiska företag, av

handeln genom Turkiet och av investeringar från Turkiet liksom en stor del av den ekonomiska utvecklingen i sydöstra Turkiet. Att ruinera detta vore fel. Därför vädjar vi om politiska lösningar.

Vi noterar också att premiärminister Erdogan i samtalen med de irakiska myndigheterna nu visserligen diskuterar ekonomiska sanktioner som ett nytt instrument, vilket skulle få mycket negativa effekter, men i alla fall talar om politiska lösningar.

Det finns många uttalanden som kan åberopas i detta sammanhang som man har anledning att välkomna. Jag noterade uttalandet av president Talibani i Irak. Jag noterade ett uttalande från presidentskapet i den kurdistaniska regionen som mycket tydligt tog avstånd från PKK, och det sades att man ska försöka begränsa och bekämpa dem med alla till buds stående medel. Jag välkomnar detta. Men det är ord som måste följas av handling.

Jag noterade också ett uttalande i går av den turkiske överbefälhavaren, eller generalstabschefen som det heter, general Büyükanit, där han i en annan tidning än den som åberopades säger att man ska inse att vad PKK är intresserade av är att åstadkomma en etnisk konflikt och ställa medborgare mot medborgare i Turkiet. Detta är vad de vill uppnå. Men våra medborgare måste inte falla i den fällan. Jag uppmanar till återhållsamhet av våra medborgare. Detta är ett uttalande av den turkiske överbefälhavaren.

Om vi har uttalanden från den kurdiska sidan av den art som jag nämnde, och om vi har uttalanden från den turkiska sidan av den art som jag nämnde, borde förutsättningarna för en politisk lösning finnas. Vi kan dock vara övertygade om att terroristerna kommer att försöka spränga möjligheterna i luften, men det är terroristerna som vi ska bekämpa.

Anf. 36 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Nu blir jag uppriktigt bekymrad. Utrikesministerns senaste anförande är i det närmaste en blåkopia från presidentkansliet i Ankara när han citerar den turkiske överbefälhavaren Büyükanit och manar till försoning. Det är militären i Turkiet som under årtionden har sett till att den här konflikten också eskalerar precis som PKK har gjort. Det ska man inte på något sätt förneka.

Fru talman! Det talas om reformer. Jag skulle vilja fråga: Gäller dessa reformer borgmästaren Osman Baydemir i Diyarbakır som dras inför rätta för att han har skickat nyårshälsningar på kurdiska? Omfattar de här reformerna statsfullmäktige i Diyarbakırs innerstad där man helt enkelt lät avskeda allihop därför att de hade upplyst medborgarna i staden om samhällets service, sophämtning och annat, på det kurdiska språket? Omfattar dessa reformer de kurdiska barn i dag som inte får döpas med namn om innehåller bokstäverna w, x och q därför att de inte finns i det turkiska alfabetet?

Jag skulle vilja ha svar på frågan: Finns det något land i världen i dag förutom Turkiet som sätter medborgare i fängelse för att de talar sitt modersmål? Finns det något sådant land i världen? Jag vet inte. Jag skulle gärna vilja ha ett svar på det. Det är möjligt att det finns en minoritet i Kina eller så som inte pratar kinesiska eller att det finns någonstans i Afrika i någon konflikt eller så. Men finns det något land där man har en minoritet som utgör en fjärdedel av befolkningen och där människor riskerar att fängslas enbart för att de talar sitt modersmål?

Vi kan tala mycket om dessa reformer. Det har gjorts reformer. Problemet är att det är en väsentlig skillnad på att reformer syns i en lagtext och att reformer gäller på en polisstation i Mardin eller Diyarbakır.

Det andra som jag noterar, fru talman, är att Carl Bildt ansluter sig till något som är en officiell turkisk beskrivning och analys av situationen, nämligen den som bygger på att man

kan isolera ut PKK från den övergripande frågan om behandlingen av den kurdiska befolkningen i Turkiet. Risken med detta är att man placerar in detta i en mycket klassisk dikotomi kring kriget mot terrorismen men att man inte riktigt förstår att det dröjde 60 år efter det att Mustafa Kemal utropade den nya republiken Turkiet till att PKK genomförde sin första militäraktion.

Det innebär att vi med största tydlighet ska fördöma PKK. Det är en totalitär organisation. Det är en dogmatisk organisation som tror på en våldsamt väg framåt som inte kommer att göra kurderna rättvisa. Men det innebär också att vi måste förstå att PKK i grunden är en reaktion. Det kurdiska väpnade motståndet i alla delar av Kurdistan är likaså en reaktion mot det som hände när nationalstaterna i regionen bildades och som inkorporerade den kurdiska befolkningen och därmed skapade det vi i dag kallar för kurdfrågan.

Om man bortser från detta och om man inte ser behandlingen av kurderna i Turkiet och hur västvärlden har delat upp kurderna i de goda kurderna i Irak som kämpade mot Saddam och kan allieras med västvärlden och George W. Bush och de dåliga kurderna i Turkiet som bekämpar en västallierad Natomedlem, tidigare också med stöd av Sovjet, kommer man aldrig att kunna formulera en konstruktiv politik för att lösa kurdfrågan. Detta är mycket viktigt.

Jag får avsluta mitt inlägg med detta, för tiden börjar rinna i väg.

Anf. 37 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Den akuta situationen utmed gränsen mellan Turkiet och Irak utlöstes av ett angrepp från PKK:s sida i början av oktober mot turkisk militär som resulterade i 13 dödade soldater och som nu används som förevändning för de pågående militära attackerna i irakiska Kurdistan. Att turkisk militär dödat 12 bybor i samma område en kort tid dessförinnan har inte givits samma publicitet vare sig i turkiska eller i europeiska medier.

Jag kan hålla med utrikesministern om att det enda sättet att komma ur detta läge är att inleda dialog, men den dialogen måste börja med att den turkiska regeringen gör verklighet av de lagar den själv stiftat. Ännu så länge är de bara något som finns på papperet.

De stora förändringar i lagstiftningen som Bildt talar om är bara i sin linda. Dialogen måste inledas med konkreta förändringar i praktiken. Den måste kombineras med amnestier och slut på trakasserier av oskyldiga kurdiska naturlyriker och andra. En sådan process kan påskynda en nedläggning av vapnen från PKK:s sida.

Vid flera tillfällen har PKK utlyst ensidiga vapenstillestånd och krävt amnesti och dialog. Den turkiska regeringen har dock alltid avfärdat dessa inviter. De nationalistiska krafterna och militären har hela tiden varit motståndare till reformer för att förbättra kurdernas och andra minoriteters situation, och de har varit helt oförsonliga när det gäller PKK.

En dialog som utvecklas på rätt sätt skulle rycka undan grunden för PKK:s verksamhet, och dess väpnade strategi skulle visa sig vara felaktig. Underlaget för organisationen skulle försvinna. PKK är egentligen en liten organisation, men med visst begränsat stöd i den kurdiska befolkningen. När de turknationalistiska krafterna går till dagens häftiga angrepp mot PKK tycker en del kurder att PKK har någon sorts existensberättigande och rätt i sin väpnade kamp.

Omvänt gäller att när PKK går till angrepp utnyttjas detta av de turknationalistiska krafterna för att piska upp stämningarna mot kurderna i allmänhet och mot det kurdiska självstyret i irakiska Kurdistan.

Sverige bör som enskild stat och som medlem av EU aktivt arbeta för att förhindra att den turkiska staten bryter mot folkrätten, det vill säga går in i Irak, och förhindra att den turkiska

staten och PKK provocerar varandra och vrider upp våldsspiralen ytterligare. Likaså måste den turkiska regeringen ta som sin uppgift att förhindra att spänningarna mellan turkar och kurder trappas upp och inleda en dialog. Den turkiska regeringen måste medverka till en fredligare utveckling, dialog och försoning och just nu allra mest till besinning.

I Dagens Nyheter i dag kan man läsa en intervju med den kvinnliga kurdiska borgmästaren Cihan Sincar i Kiziltepe vid gränsen till Syrien. Hon pekar på ett konkret steg som Turkiet kan ta för att gå den kurdiska befolkningen till mötes. Gör verklighet av det förslag som finns i författningsdiskussionen, tillåt kurdiska som undervisningsspråk i skolorna. Den åtgärden är vida överlägsen F 16-planens bomber för att bekämpa PKK-gerillan och för att vrida utvecklingen från militär konfrontation till fred och försoning mellan turkar och kurder.

Anf. 38 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag tror inte att vi, även om orden faller något olika, är så där fruktansvärt osams i den här debatten som vi kanske får det att låta som. Jag tror att vi är ense om att det handlar om – och nu talar vi om den kurdiska frågan i stort – att det här bara kan lösas genom en fortsatt reformprocess i Turkiet. Då handlar det, som sades, om att göra verklighet av lagar som stiftas. Vi vet alla i Sveriges riksdag att fattar vi beslut om en lag innebär det inte att vi förändrar samhället omgående. Men det är början på en förändring. Det gäller att vara vaksam.

I dag finns det kurdiska radio- och tv-stationer, tidningar och publikationer på ett sätt som var otänkbart för några år sedan i Turkiet, och språket används allmänt och omfattande. Men det är mycket som återstår. Vi diskuterade artikel 301 som var ett exempel på detta. Det finns möjligheter inte minst inom den författningsprocess som nu pågår och som jag innerligt hoppas att den turkiska regeringen nu kommer att fullfölja.

Väldigt viktig är den förändring i politiken som ligger i det som jag citerade av vad premiärminister Erdogan sade när han åkte dit ned: Mot bakgrund av allt som har beskrivits i historien – man kan ha invändningar mot detta – är lösningen mer demokrati. Det är mer demokrati som är det instrument som man använder för att lösa hela den turkiska frågan, inklusive att bekämpa PKK-terrorismen. Det ledde också, som jag påpekade, till det rätt remarkabla att det var AK-partiet som fick majoritetsstöd i valet där i somras. Det var ett mycket positivt tecken.

Jag tror personligen att den upptrappning av terrorism från PKK:s sida som vi nu ser, med rätt stora attacker över gränsen från Irak, är desperationen hos en terroriströrelse som ser att den riskerar att förlora fotfästet på grund av reformprocessen. Därmed vill den stoppa reformprocessen för att spela i händerna på ultranationalistiska auktoritära krafter som förvisso finns i det turkiska samhället. Då är vår uppgift att försöka att mildra motsättningarna.

Det är ingen tvekan om att i den situation som vi är i nu finns mycket stora faror, faror för att PKK lyckas att åstadkomma storskaliga strider mellan turkar och kurder oavsett på vilken sida av gränsen som det är. Det vore en katastrof för regionen, för Irak, för kurderna och för Turkiet.

Men jag tror att det i detta också finns en tydlig möjlighet att man i Ankara, i Bagdad och i Erbil faktiskt ser möjligheter och att man har gemensamma intressen av en reformpolitik i utvecklingen av de ekonomiska relationerna mellan regionerna. Norra Irak är oerhört beroende av den ekonomiska livlina man har till Turkiet, och att spolierna vore dumt. Man ser de gemensamma intressena och agerar gemensamt. I den krissituation som i dag råder – det är ingen tvekan om det – kanske man får en möjlighet att gå vidare med den historiska

försoningsprocess som är så viktig. Det skulle också innebära att man i Turkiet på ett rätt radikalt sätt skulle förändra inställningen till den utveckling i stort, frikopplad från terrorismen, som vi ser i norra Irak.

Historiskt sett finns det mycket som Ankara, Erbil och Bagdad kan och måste göra gemensamt.

Anf. 39 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Det är klart att vi är överens om att en fortsatt reformprocess är avgörande för att på sikt kunna lösa den här frågan för den kurdiska befolkningen i Turkiet, men vi ska inte glömma bort de andra delarna av Kurdistan. Det ser mycket illa ut i Iran, det ser illa ut i Syrien. Det finns möjligheter i Irak men också viktiga frågor att ta itu med där också.

Det är förstås viktigt att människor kan känna att den där flaggan, den där boken eller den där tidningen inte ska behöva gömmas undan i byrålådan, utan man ska kunna ha den öppet och vara trygg i sin kultur och i sin identitet.

Jag noterar att utrikesministern inte svarade på min fråga om det finns något annat land i världen där man sätter människor i fängelse för att de talar sitt modersmål. Vi kan försöka ta reda på om det finns, men jag tvivlar på att det gör det.

Det är en sak som jag vill poängtera. Frågan om en militär turkisk offensiv i Kurdistan och Irak har diskuterats under lång tid. Turkiet har återkommande levererat hot om en militär offensiv och också vid tillfällen gått in och skapat buffertzoner och på olika sätt agerat, bombat med artillerield eller annat. Varför kom inte invasionen före det turkiska valet i somras? Om det vore så att opinionstrycket hade varit så hårt på Recep Tayyip Erdogan skulle ju AKP-regeringen ha agerat redan då.

Nej, det är så att den militära offensiven inte kom före det turkiska valet. Den kommer i stället före något annat, nämligen den planerade folkomröstningen om Kirkuk. Det innebär, tror jag, att på precis samma sätt som vi inte kan isolera ut PKK helt och hållet från den övergripande frågeställningen om behandlingen av kurderna i Turkiet, kan vi inte heller isolera ut Kandilbergen, där de här baserna finns, från den övergripande frågeställningen om Kirkuk. Detta vill jag betona.

Jag tackar för den här interpellationsdebatten. Jag hoppas att utrikesminister Carl Bildt också i fortsättningen bidrar till att öka trycket på Turkiet, så att det kan bli en fredlig utveckling med dialog och en politisk process för att lösa de här frågorna. Tack så mycket!

Anf. 40 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern och Fredrik Malm för den här debatten. Jag hoppas att vi i alla fall är eniga om vikten av en fredlig lösning av situationen och för kurdernas fullständiga nationella rättigheter i såväl Turkiet som Irak.

Tyvärr måste jag säga att utrikesministerns inlägg fortsätter att präglas av en viss enögdhet. Carl Bildt poängterar faran för överdrivna militära attacker från PKK:s sida, men det finns också fara för militära överreaktioner från den turkiska sidan. Det måste tydligt betonas från omvärlden att det inte kan accepteras.

För att lösa den här konflikten måste man gå vidare med en reformprocess, göra verklighet av de lagar som stiftas, och utnyttja författningsprocessen för att, som jag sade, ge möjlighet att tillåta kurdiska som undervisningsspråk i skolorna.

Jag avslutar mitt inlägg i den här frågan, men jag följer den kurdiska frågan ständigt och kommer att återkomma till utrikesministern med interpellationer i denna fråga framöver.

Anf. 41 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag vill bara göra några reflexioner. Jag håller med Fredrik Malm om väldigt mycket av vad han säger med ett undantag. Kirkukkopplingen tror jag inte på i detta fall. Det är en separat synnerligen svår, synnerligen viktig och synnerligen emotionellt laddad fråga, men jag tror inte riktigt på kopplingen i det här konkreta fallet.

Vi ska inte glömma att det var ett betydande tryck också före det turkiska valet i den här frågan på grund av att terrorismen trappades upp. Dåden, som jag nämnde, i Ankara och Istanbul avvärjdes. Och när en organisation som jag tror heter Gröna falkarna, Grå falkarna eller något i den stilen genomförde attacker på turistorter som hade tydlig PKK-koppling, då stod regeringen emot och uppmanade till återhållsamhet. Jag tror att den attityden fortfarande är den som är den förhärskande i den turiska regeringen. De vill inte göra detta, för de inser att det är kontraproduktivt.

Vi ska inte glömma att den turkiska militären har varit inne med 14 olika större eller mindre operationer i norra Irak under relativt lång tid. De har baser där inne. De var inne med omfattande stridsoperationer och hjälpte den ena kurdiska gruppen gentemot den andra under Saddamperioden. Men de vet att detta inte är lösningen. Därför talar de om mer demokrati, men samtidigt, när operationen mot dem trappas upp, krävs någon typ av reaktion.

Vi ska mana till återhållsamhet och inte minst påminna om att ja, man har rätt att försvara sig mot terrorism, men att det i folkrätten finns en princip om proportionalitet i situationer som dessa som är mycket viktig.

Vi ska förvisso fortsätta att vara starka anhängare av den demokratiska reformprocessen vad gäller medborgerliga rättigheter och öppenhet för minoriteter, både i Turkiet och i Irak, och påminna om att det är försoning i europeisk anda som är vägen framåt.

Europa – det behöver jag inte påpeka för Jacob Johnson – är inte bara Europeiska unionen. Det är också Europarådet, där Turkiet faktiskt varit grundarmedlem sedan 1948.

Överläggningen var härmed avslutad.